

Stan sanitarny 2021 rok.

Działania oświatowo-zdrowotne miały inny niż zazwyczaj charakter. Ograniczenia w funkcjonowaniu placówek szkolnych spowodowały zmniejszenie zakresu i zasięgu realizowanych programów edukacyjnych. Obostrzenia wprowadzone na terenie kraju w związku z pandemią COVID-19 bardzo poważnie ograniczyły także działania akcyjne.

W ramach profilaktyki zdrowotnej realizowano następujące programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży:

1. Program zapobiegania otyłości i nadwadze młodzieży „**Trzymaj Formę!**”, miał na celu kształtowanie właściwych nawyków żywieniowych i popularyzowanie aktywności fizycznej. W XV edycji edukacją programową objęto 20 826 uczniów w 232 szkołach podstawowych.

W wielu placówkach, pomimo niesprzyjających okoliczności związanych z pandemią COVID-19 udało się zaangażować uczniów do samodzielnej aktywności i pracy metodą projektu. W ramach programu organizowano m. in. zajęcia dotyczące układania jadłospisów, analizy etykiet, rywalizację sportową, rajdy rowerowe itp. Zajęcia koordynowane były przez 1264 nauczycieli z zaangażowaniem 6308 rodziców, którzy wspomagali program organizacyjnie.

Program miał być uzupełniony dodatkowym działaniem w formie konkursu wiedzy o zdrowym stylu życia, który z uwagi na sytuację został odwołany.

2. Program przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych „**ARS, czyli jak dbać o miłość**” miał na celu kształtowanie umiejętności chroniących młodzież przed ryzykiem utraty życia i zdrowia z powodu używania substancji psychoaktywnych. W roku szkolnym 2020/2021 w województwie lubelskim program realizowało 96 szkół ponadpodstawowych i 5541 uczniów. W realizację programu włączyło się 3886 rodziców. W ramach programu przeprowadzono 3 szkolenia dla nowych realizatorów.

3. Program edukacji antytytoniowej „**Czyste powietrze wokół nas**”. Głównym celem programu skierowanego do dzieci w wieku przedszkolnym, ich rodziców i opiekunów było zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie szkodliwego wpływu dymu tytoniowego oraz kształtowanie asertywnych postaw wśród dzieci, dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku kontaktu z osobami palącymi. W roku szkolnym 2020/2021 w województwie lubelskim program realizowały 452 placówki

przedszkolne a programem objęto 12 330 dzieci. W program zaangażowało się 6090 rodziców. Program co roku spotyka się z dużym zainteresowaniem adresatów.

4. Program ogólnopolski **”Skąd się biorą produkty ekologiczne”** – przeprowadzono I edycję programu skierowanego do dzieci w wieku przedszkolnym. Celem programu było zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych i kształtowanie umiejętności wyboru produktów ekologicznych w kontekście zdrowego stylu życia.

Program został opracowany przez Główny Inspektorat Sanitarny we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Do realizacji programu przystąpiło 218 przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, w których edukacją objęto 6281 dzieci. Rodzice, w liczbie 3975 włączali się w działania programowe poprzez np. zebranie opakowań po produktach EKO do demonstracji i ponownego wykorzystania, zakup i przyniesienie do przedszkola produktów ekologicznej żywności: owoce, warzywa, jaja itp., wspólne przygotowywanie posiłków z produktów ekologicznych.

Dodatkowo WSSE w Lublinie zorganizowała konkurs „Eko produkty na moim stole”. Konkurs adresowany był do dzieci 5 i 6 letnich uczęszczających do placówek, biorących udział w programie „Skąd się biorą produkty ekologiczne”. Jego celem było wzmocnienie treści programowych. Przedsięwzięcie zorganizowane było w partnerstwie z Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa / Oddział Terenowy w Lublinie. W konkursie wzięły udział 363 przedszkolaki z 84 przedszkoli.

Przyznano 5 nagród głównych – miejsca I, II, III, IV, V oraz 30 wyróżnień. Wszystkie dzieci biorące udział w konkursie otrzymały dyplomy i nagrody, które zapewniła WSSE w Lublinie oraz partner konkursu KOWR.

Zwycięskie prace zostały zaprezentowane w siedzibie KOWR w formie wystawy.

5. Program edukacji antytytoniowej **„Bieg po zdrowie”** adresowany był do dzieci IV klas szkół podstawowych (grupa wiekowa 9-10 lat). Główne cele programu to: opóźnienie lub zapobiegnięcie inicjacji tytoniowej, pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego oraz zwiększenie wiedzy uczniów na temat zdrowia. W roku szkolnym 2020/2021 w województwie lubelskim program realizowało 241 szkół podstawowych (3 765 uczniów oraz 2 458 rodziców). Program rozszerzony był o działania takie jak: emisja filmów edukacyjnych, konkursy dla uczniów, wystawy plakatów, pogadanki tematyczne, zadania online.

6. Program edukacyjny **„Wybierz Życie – Pierwszy Krok”** realizowany lokalnie przez część PSSE, skierowany był do uczniów szkół średnich i dotyczył profilaktyki raka szyjki macicy. Program zmierzał do podniesienia poziomu wiedzy na temat zagrożeń związanych z zakażeniami wirusem HPV i profilaktyki raka szyjki macicy wśród młodzieży szkół

ponadpodstawowych oraz ich rodziców i opiekunów, motywowania młodzieży do edukacji zdrowotnej w środowisku domowym głównie poprzez zachęcanie rodziców do wykonywania badań profilaktycznych (cytologia). W roku szkolnym 2020/2021 w województwie lubelskim program realizowało 6 411 uczniów w 102 szkołach średnich, przy zaangażowaniu 2 854 rodziców. Głównymi formami realizacji programu były: prelekcje, pogadanki oraz prezentacje multimedialne. Zorganizowano 13 narad online, 1 szkolenie, 6 konkursów, 85 quizów wiedzy, 119 emisji filmów edukacyjnych.

7. Program edukacyjny „Podstępne WZW” skierowany był do uczniów szkół średnich. Jego głównymi celami było podniesienie wiedzy na temat profilaktyki zakażeń HAV, HBV i HCV, oraz pobudzenie refleksji nad własnymi zachowaniami zdrowotnymi, kształtowanie właściwych postaw wobec osób zakażonych. Inicjatorem programu „Podstępne WZW” jest Fundacja Gwiazda Nadziei. IV edycja programu w roku szkolnym 2020/2021 została wdrożona w 83 szkołach średnich dla 7 984 uczniów. W program zaangażowało się 5 221 rodziców. Przeprowadzono 194 prelekcje i pogadanki, zorganizowano 8 przedstawień i wystaw, 4 konkursy tematyczne.

8. Program edukacyjny „Znamię! Znam je?” skierowany był do uczniów szkół średnich. Realizacja programu zmierzała do upowszechnienia wiedzy z zakresu profilaktyki czerniaka, poprzez uświadomienie zagrożeń i wskazania właściwych zachowań profilaktycznych. Inicjatorem programu „Znamię! Znam je?” jest Fundacja Gwiazda Nadziei. W roku szkolnym 2020/2021 w województwie lubelskim program realizowało 13 457 uczniów w 98 szkołach średnich, przy współudziale 6 344 rodziców. Przeprowadzono 263 pogadanki i prezentacje, wykonano 13 gazetek, przedstawiono 6 emisji filmu, 6 prezentacji wykorzystując dziennik elektroniczny.

Działania nieprogramowe realizowane w ramach profilaktyki zdrowotnej przeprowadzono w stopniu ograniczonym w związku z sytuacją epidemiologiczną.

1. „Światowy Dzień bez Tytoniu” 31 maja. Działaniami bezpośrednimi objęto 30 766 osób, były to m.in.: poradnictwo, rozmowy indywidualne, ekspozycje wizualne, wystawy, zorganizowano 11 punktów informacyjno-edukacyjnych w ramach 2 festynów i innych mniejszych wydarzeń okolicznościowych. Treści merytoryczne i materiały edukacyjne przekazywano w formie cyfrowej. Działania realizowano we współpracy z mediami lokalnymi oraz poprzez media społecznościowe. Informacje dotarły do 59 615 odbiorców.

2. W ramach obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia obchodzonego w każdy trzeci czwartek listopada podjęto działania zachęcające osoby palące do rozstania z nałogiem. W ramach edukacji osób palących udzielano porad, prowadzono prelekcje i pogadanki, prezentacje dla 1 269 odbiorców, zorganizowano 11 punktów informacyjnych

dla 806 odbiorców, zorganizowano 109 ekspozycji wizualnych dla ok. 10360 osób. Do edukacji wykorzystano media społecznościowe docierając pośrednio do ponad 15 376 osób.

3. Prowadzono działania edukacyjne w **zakresie przeciwdziałania uzależnieniom** w obszarze nowych narkotyków. Edukację prowadzono poprzez 122 rozmowy indywidualne i instruktaże, 1 szkolenie, 2 narady, 4 akcje profilaktyczne, 22 punkty informacyjne, 3 konkursy i 157 ekspozycji wizualnych. Przeprowadzono dystrybucję do 61 placówek. Łączny zasięg wszystkich działań wyniósł 28 412 osób, w tym odbiorców pośrednich w mediach i internecie 7 451 odbiorców.

4. Podczas obchodów „**Światowego Dnia Zdrowia**” (7 kwietnia) odbywającego się pod hasłem „Budujemy sprawiedliwszy i zdrowszy świat dla wszystkich” wzywano do podjęcia działań w celu wyeliminowania nierówności zdrowotnych. Kampania podkreślała zasadę WHO, zgodnie z którą „cieszenie się najwyższym osiągalnym standardem zdrowia jest jednym z podstawowych praw każdego człowieka”. W ramach działań profilaktycznych wykonano 14 ekspozycji wizualnych oraz zamieszczono informacje na stronach internetowych, na portalu społecznościowym Facebook i w mediach lokalnych. Działaniami medialnymi objęto łącznie 27 809 odbiorców.

5. Podstawowym przesłaniem „**Europejskiego Tygodnia Szczepień**” była promocja szczepień, które są niezbędne do zapobiegania chorobom zakaźnym. Obecna sytuacja związana z epidemią COVID-19 uwidoczniła, jak ważna jest profilaktyka oraz zapewnienie ochrony przed chorobami zakaźnymi. Informacje o szczepieniach przekazywano głównie za pośrednictwem mediów i stron internetowych, docierając łącznie do 51 905 odbiorców.

6. W ramach akcji „**Bezpieczny i Zdrowy Wypoczynek Zimowy**” poruszano zagadnienia dotyczące: przestrzegania higieny osobistej w celu zapobiegania chorobom zakaźnym, przestrzegania higieny wypoczynku, dbania o aktywność fizyczną i prowadzenie zdrowego stylu życia, profilaktyki uzależnień. Działaniami edukacyjnymi objęto 844 dzieci i młodzieży oraz organizatorów i opiekunów wypoczynku. Zorganizowano 6 narad, 15 instruktaży, 1 prelekcję, wykonano 11 ekspozycji wizualnych.

Za pośrednictwem portalu społecznościowego FB przekazano 9 informacji obejmując zasięgiem ok. 5300 odbiorców.

7. W ramach akcji „**Bezpieczny i Zdrowy Wypoczynek Letni**” przeprowadzono działania przygotowawcze wysyłając 30 wytycznych do organizatorów wypoczynku, zorganizowano 27 narad, przeprowadzono 33 rozmowy i instruktaże, wygłoszono 330 prelekcji i pogadanek, prezentacji multimedialnych, zajęć edukacyjnych, 20 pokazów i ćwiczeń, udzielono 137 porad, wykonano 170 ekspozycji wizualnych, przeprowadzono 10 konkursów oraz quizów wiedzy. Zorganizowano 15 punktów informacyjno-edukacyjnych oraz 8 akcji

profilaktycznych. W ramach edukacji bezpośredniej objęto łącznie oddziaływaniami 859 organizatorów, 10540 dzieci i młodzieży oraz 1622 innych odbiorców.

W trakcie trwania wypoczynku letniego opublikowano 164 informacje na stronach internetowych i na profilu Facebook. Współpracowano także z przedstawicielami lokalnych mediów. Zasięgiem medialnym objęto 116 642 odbiorców.

Na potrzeby edukacji w okresie letnim DOZIPZ WSSE w Lublinie zaprojektował i wydał ulotki o tematyce prozdrowotnej: cyberuzależnienia, zdrowie psychiczne, 10 zasad zdrowego stylu życia, uzależniania, bezpieczne i higieniczne wakacje, które zostały rozdysponowane do PSSE woj. lubelskiego.

8. Realizowano miesięczny **monitoring przestrzegania zakazu palenia** w placówkach służby zdrowia, nauczania i wychowania, zakładach pracy i zakładach gastronomicznych. Kontrole przeprowadzono w 9151 placówkach, w ramach przestrzegania zapisów Ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

9. Profilaktyka zatruc grzybami była realizowana w okresie lata i jesieni, w formie wykładów, prelekcji, pogadanek i porad – 217 dla 4 506 odbiorców, zorganizowano 103 formy wizualne dla 9 266 odbiorców, zorganizowano 17 wystaw grzybowych dla ok. 4 250 osób, wydano 138 atestów na grzyby świeże oraz udzielono 730 porad.

Dla uczniów szkół ponadpodstawowych ogłoszono konkurs pt. „**Grzyby skarby natury**”, do którego napłynęły prace od 41 uczniów z 27 placówek z 13 powiatów. Wyłoniono 3 laureatów i przyznano 15 wyróżnień.

10. W ramach profilaktyki HIV/AIDS realizowano 2 zasadnicze działania: Kampanię społeczną „**Czy wiesz, że...**”, która została wdrożona, ze względu na systematycznie obniżający się poziom podstawowej wiedzy na temat HIV/AIDS. Materiały edukacyjne skierowano do dyrektorów placówek nauczania i zakładów ochrony zdrowia. Przekaz kampanii był popularyzowany za pośrednictwem 31 stron internetowych oraz portalu społecznościowego Facebook. Zamieszczono 11 postów (5 673 odbiorców).

Drugim działaniem były obchody „**Światowego Dnia AIDS**”, który został poprzedzony „**Tygodniem testowania**”. Popularyzacja treści związanych z obchodami 1 XII we współpracy z mediami zaowocowała 33 publikacjami na stronach internetowych, 45 postami na Facebook oraz 9 artykułami prasowymi. Łączna liczba odbiorców w multimediami to 39 300 osób. Przeprowadzono także zajęcia edukacyjne w formie prelekcji i prezentacji – 8 dla 533 odbiorców; zorganizowano 14 punktów edukacyjno – informacyjnych dla 1243 odbiorców; wykonano 90 ekspozycji wizualnych i wystaw dla 8416 odbiorców; 7 narad 1 szkolenie dla 87 uczestników.

11. Obchody **Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach** przypadły na dzień 18 listopada i zmierzały do zwiększenia świadomości społeczeństwa na temat odpowiedniego stosowania antybiotyków. Kampania informacyjna skierowana do ogółu społeczeństwa,

pacjentów, pracowników podmiotów leczniczych, nauczycieli i uczniów w formie 34 porad, prelekcji i prezentacji dla 1 097 osób, 109 ekspozycji wizualnych dla 10 359 odbiorców. Działaniami medialnymi objęto 50 452 osoby.

12. Na terenie Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej **eksponowano materiały informacyjne** dotyczące profilaktyki zdrowotnej. Ekspozycje wizualne dotyczące np. profilaktyki szczepień, kampanii „Wybieraj bezpieczną żywność” na planszach udostępniano także w innych podmiotach medycznych. Powyższa tematyka była publikowana także na stronie internetowej i profilu Facebook Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie.

13. Działania profilaktyczne dotyczące zmniejszenia negatywnych następstw pandemii COVID-19 realizowano poprzez:

- **Promowanie szczepień ochronnych przeciw COVID-19** na terenie woj. lubelskiego za pomocą autorskich postów zamieszczanych na profilu FB i stronach internetowych WSSE i PSSE, zachęcano do szczepień: 2025 postów dla ok. 21 349, wyemitowano 432 audycje i artykuły w mediach lokalnych obejmując zasięgiem 43 621 osób, organizowano wystawy i rozdawano materiały tematyczne. Organizowano ekspozycje wizualne: 137 dla 6 121 odbiorców, organizowano punkty edukacyjne: 55 dla 11 973 odbiorców. Promowano również **aplikację Protego Save**. Państwowa Inspekcja Sanitarna włączyła się w promowanie **Programu Profilaktyka 40 plus**.

14. Punkt informacyjno – edukacyjny podczas Pikniku Prozdrowotnego „Zadbaj o Zdrowie” zorganizowano we wrześniu 2021 we współpracy z Wojewodą Lubelskim dla mieszkańców miasta. W ramach punktu udzielano porad i instruktaży, wśród których dużym zainteresowaniem cieszyło się wykonywanie analizy składu ciała oraz porady dietetyka (50 osób), pomiary ciśnienia tętniczego RR (30 osób), porady grzyboznawców (20 osób).

Dla uczestników Pikniku zorganizowano konkurs wiedzy o szczepieniach z nagrodami o 3 stopniach trudności, dla dzieci był Quiz wiedzy o zdrowiu. Z form konkursowych skorzystało łącznie ok. 60 osób. Na stoisku eksponowano plansze wizualne dotyczące szczepień, kampanii 40 plus oraz grzybów jadalnych i trujących, dystrybuowano materiały: dotyczące profilaktyki uzależnień (nikotyna, dopalacze, alkohol), promieniowania UV, profilaktyki ukąszeń przez kleszcze, oraz aktualne zasady zachowania się w czasie pandemii.

Inne działania wojewódzkie:

- DOZiPZ WSSE w Lublinie opracował lekcję edukacyjną skierowaną do dzieci przedszkolnych **„Dzielne dzieciaki i ich sposoby na mikroby”**. Przeprowadzono 23 szkolenia i 20 narad dla 79 uczestników, udzielono 34 porad. Zajęcia edukacyjne były wykorzystywane zarówno przez wychowawców w przedszkolach oraz przez pracowników

Państwowej Inspekcji Sanitarnej, którzy w ramach 88 prelekcji i pogadań wyedukowali 2714 dzieci.

- Na bazie materiałów opracowanych przez DOZiPZ WSSE w Lublinie realizowano zajęcia edukacyjne dotyczące wirtualnych zagrożeń w związku z powszechnym korzystaniem przez uczniów z komputerów, tabletów i smartfonów. W ramach edukacji bezpośredniej prowadzono 42 zajęcia z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej z dziećmi i młodzieżą dla 5066 odbiorców, zorganizowano 4 punkty informacyjne, wykonano 52 ekspozycje wizualne dla 6050 osób. Powyższe treści upowszechniono za pośrednictwem internetu docierając do 18 576 osób.

- Pracownicy pionu Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia czynnie włączali się do działań przeciwepidemicznych: opracowywano ogniska zakażeń, prowadzono wywiady epidemiologiczne, wydawano zaświadczenia o kwarantannach, o jej skróceniu, udzielano instrukcji telefonicznych, weryfikowano wpisy w EWP, dyżurowano przy telefonach informacyjnych i alarmowych.

Zakres i tempo pracy sprawiło, że znaczna część działań jest niepoliczalna.